

DE GESCHIEDENIS VAN HANENGEVECHTEN

Door: Luuk Hans

Met dank aan
Willem van Ballekom voor
aanvullingen en foto's

Deze zeer oude 'sport' is ouder dan onze christelijke jaartelling. De Romeinen waren er gek op, en andere stammen en volkeren daarvoor.

Verondersteld wordt dat deze sport in Europa populair werd via Perzië en van daaruit Griekenland bereikte.

Hanengevechten waren al bekend in Europa, voordat de Romeinen Engeland in het jaar 55 v. Chr. veroverden. Het viel hen op dat de Britten dit pluimvee alleen voor de hanengevechten hielden. Ook de Kelten en de Galliciërs van het Europese vasteland waren al bekend met hanengevechten voordat zij werden verslagen door de Romeinen.

Twee Satsumadori hanen meten hun krachten.
(bron: Stanislaw Roszkowski)

Nog verder terug in de tijd; de volkeren van Zuidoost Azië (India, Japan, China) waren ermee bekend. Een 'sport', die vroeger wereldwijd populair was. Tegenwoordig een sport die in vele landen verboden is, hoewel deze sport vaak nog illegaal wordt bedreven, ook in de VS. In Europa is het nog toegestaan in Noord-Frankrijk, uitsluitend in de Departementen Nord - Pas de Calais. Hanengevechten zijn ook nog toegestaan op de Canarische Eilanden (Spanje). Ondanks het verbod beschikken we tegenwoordig over hele mooie vechthoerassen. Zoals bijv. de Maleier, Aseel, Shamo en de Oud Engelse Vechter.

Reden temeer om de geschiedenis van de hanengevechten te beschrijven!

Twee overwegingen vooraf: deze beschrijving is geen reden om aan te nemen dat de schrijver gek is op hanengevechten. Ook kan deze geschiedenis op vele andere manieren worden beschreven.

Klassieke Oudheid

Uit opgravingen blijkt dat de eerste hoenders werden gedomesticeerd in China, zo'n 6.000 jaar geleden. Echter, de eerste 'beschreven bewijzen' komen uit India, zo'n 1.500 jaar v. Chr., alwaar hanengevechten plaatsvonden aan adellijke hoven. In de tijden voor onze jaartelling, waarschijnlijk zo'n 3.000 jaar geleden, ten tijde van de Foeniciërs, Hebreeuwen en Kaäniëten, waren hanengevechten al populair. Het fokken van vechthanen werd beschouwd als een kunst en de handel erin was zeer winstgevend. In Egypte waren, ten tijde van Mozes,

hanengevechten een favoriet tijdverdrijf. Tijdens de hoogtijdagen van de Griekse beschaving besloot Themistocles – een generaal die met voorbereidingen bezig was om de Perzen uit Griekenland te verdrijven – om een hanengevecht te houden op de avond voor de slag om zijn manschappen te inspireren door te laten zien hoe dapper vechthanen zijn. De Perzen hebben zeer waarschijnlijk hoenders en vechthanen naar Griekenland gebracht. Dit gebeurde omstreeks 500 v. Chr. Enige tijd later namen de Romeinen veel van de Griekse gewoonten en gebruiken over, waaronder hanengevechten.

Rechts: Grieks/Korintisch aardewerk uit 700 v. Chr. (Archief W. van Ballekom)

Links: Aardewerk met afbeelding van hanengevecht. Locatie en andere gegevens onbekend. (Archief W. van Ballekom)

Zoals gezegd gaat de geschiedenis van hanengevechten ver terug, tot ver voor de klassieke oudheid. De meeste experts zijn van mening dat hanengevechten oorspronkelijk zijn ontstaan in Zuidoost Azië. Echter, voordat er sprake was van een 'sport' werd de haan beschouwd als een bewonderenswaardig dier, dat respect genoot van de mensheid. De vechthaan was onderwerp van religieuze aanbedding. De oude Syriërs aanbaden de vechthaan als een godheid.

De oude Grieken en Romeinen zagen in de vechthaan de goden Apollo, Mercurius en Mars.

Een oud voorbeeld van verafgoding: Hanengevechten vonden plaats in tempels en de dode haan, die het gevecht verloren had, werd geofferd aan de goden. Het dier werd gelegd in een gouden ketel, gedrenkt in gom en specerijen. Daarna werd het verbrand op een altaar en de as werd in een gouden pot of urn gedaan.

In Europa waren hanengevechten lange tijd een tijdverdrijf van adellijke mensen en het gewone volk. De Engelsen en de Spanjaarden hebben hanengevechten naar de Nieuwe Wereld gebracht.

Tijdens de Romeinse Tijd

Hanengevechten vonden in het Romeinse Rijk al plaats rond 450 v. Chr. Bekende Romeinse schrijvers als Varro en Columella schreven al over hanengevechten. De beste vechthanen kwamen van Rhodos, schreven zij (waarmee zij Griekse schrijvers naschreven). Julius Caesar was dol op hanengevechten en tijdens zijn

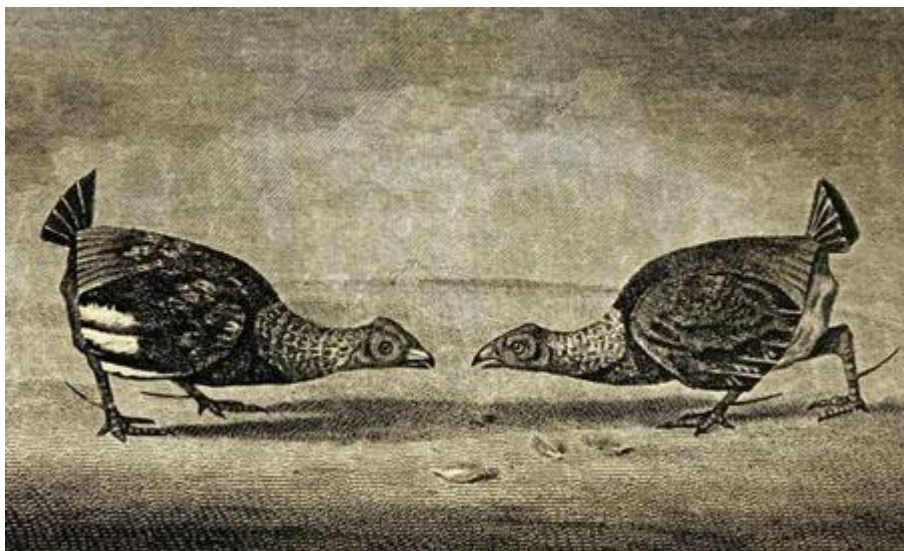
eerste invasie in Engeland in 55 v. Chr. bemerkte hij dat de Britten vechthanen hielden, uitsluitend voor hanengevechten.

Het was verboden om ze op te eten. Hij schreef ook dat de Britse vechthanen betere vechters waren dan de dieren die de Romeinen zelf hielden.

Links: Mozaïk van een hanengevecht, Pompei, Italië. (Archief W. van Ballekom)

Verenigd Koninkrijk

Het eerste geschreven bewijs over hanengevechten in Engeland gaat terug naar de regeerperiode van koning Hendrik II (1154-1189). Verscheidene Engelse koningen zoals James I, William III en Charles II waren dol op hanengevechten. Koning Henry VIII had zelfs zijn eigen *cockpit* (= hanenarena) in zijn Whitehall paleis te Westminster. Hanengevechten werden op een bepaald moment zelfs een nationale 'sport' en exclusieve scholen werden opgericht om leerlingen de fijne kneepjes van hanengevechten bij te brengen, zoals het broeden, lopen en conditioneren van vechthanen. Op het hoogtepunt van de 'sport' moedigde de geestelijkheid de sport zelfs aan. Op begraafplaatsen en zelfs in kerken werden hanengevechten gehouden. In 1654 werden hanengevechten bij wet verboden in Engeland door Oliver Cromwell. Maar de adel, en ook de gewone man in de straat, bleven vechthanen houden, en ondanks het verbod werden nog steeds in heel Engeland hanengevechten georganiseerd, zelfs in het openbaar. Maar tenslotte, in 1849, onder het bewind van Koningin Victoria werd uiteindelijk een eind aan deze 'sport' gemaakt door de wet '*Act for Prevention of Cruelty to Animals*'. Tot op de dag van vandaag vinden in geheel Engeland nog illegale hanengevechten plaats.

Links: Gekortwielde vechthanen, gravure van J. Scott. (Archief W. van Ballekom)

Traditioneel vonden hanengevechten in Engeland plaats in zogenoemde 'cockpits' – ronde stukken terrein, afgezet met hout, plexiglas

of kippengaas. Zitplaatsen werden slechts geboden bij meer luxe pits, maar bij 'gewone' pits stond of zat het publiek op primitieve banken of oude autostoelen. Weddenschappen werden continue afgesloten, zowel voorafgaande als tijdens het hanengevecht. Deze weddenschappen vormden een belangrijk onderdeel van de 'sport'.

Hanengevechten werden vaak georganiseerd als een bepaalde hoeveelheid gevechten (een 'derby' genoemd) plaatsvonden, waarbij de eigenaar van hanen won, wiens hanen de meeste gevechten wonnen (de hanenbezitter won de derby).

De dieren werden gewoonlijk eerst vastgehouden door de eigenaar of de trainer, terwijl de hanen naar elkaar pikten. Dit werd 'billing' genoemd. Daarna werden de dieren losgelaten vanaf strepen die in het zand waren getrokken en mochten ze elkaar te lijf gaan. Wanneer de hanen teveel in elkaar verstrikt raakten om verder te gaan, werd het gevecht gestopt en de hanen zorgvuldig uit elkaar gehaald. Daarna werd het gevecht voortgezet, bij strepen die in het zand waren getrokken toen men het gevecht stopte.

Rechts: Oud Engelse Vechthaan, bron HP Clarke 1848. De bevedering werd speciaal gekortwiekt voor het gevecht. (Archief W. van Ballekom)

Hanengevechten in Amerika

Hanengevechten in Amerika waren eigenlijk een voortzetting van hanengevechten in de Oude Wereld. Bekende Amerikaanse presidenten die dol waren op deze 'sport' waren George Washington, Thomas Jefferson, Andrew Jackson en Abraham Lincoln. Laatstgenoemde had als bijnaam 'Honest Abe' vanwege zijn kwaliteiten als scheidsrechter bij hanengevechten.

Links: Advertentie voor hanengevechten, USA Kentucky State. Bron: history-ky-gov (Archief W. van Ballekom)

8 COCK — 20 ENTRY
\$300.00 DERBY \$300.00

Clear Creek Game Club—Pineville, Ky.

DAYTIME—JUNE 26-27

SHOW 4 COCKS 4-12 to 6-4 EACH DAY

Have 12 Entries Already Promised — There will be plenty of Cocks and Stags to hack—So bring all you can and close the season with some real fun!

Write for Hotel accommodations in either Pineville or Middlesboro.

PRIVATE COCK HOUSES — Electric Fans — PICNIC GROUNDS

For further information write

F. W. McCARTY, PINEVILLE, KY., Phone 393

Hanengevechten waren sociaal geaccepteerd en een 'heer' werd zelfs aangemoedigd om een groep vechthanen te hebben en een expert te zijn in de sport.

Op een zeker moment waren de VS het middelpunt van hanengevechten en daarmee verbonden evenementen.

Hanengevechten werden zelfs gehouden in de vergaderzalen van het presidentiële paleis. Er wordt beweerd dat een vechthaan bijna het nationale symbool werd, de vechthaan verloor slechts met één stem van de adelaar! Hanengevechten waren na paardenraces de meest populaire sport. Iedereen bezocht deze gevechten en mensen uit alle lagen van de bevolking bezaten vechthanen.

Onderstaand verhaal is overgenomen uit 'Storey's Illustrated Guide' van Ekarius uit 2007; een illustratief verhaal over hoe men destijds (in 1775) dacht over hanengevechten:

'... kapitein (in het leger) John Caldwell van de Kent compagnie, onderdeel van het Delaware regiment, was een enthousiast eigenaar van vechthanen. Hij en zijn manschappen waren aan het begin van de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog opgeroepen en waren tegen het einde van de vijandelijkheden nog steeds in gevecht. Ze hadden de reputatie moedig en deskundig te zijn, verdiend in veldslagen met de Britten te Trenton, Princeton, White Plains en Long Island. Tijdens rustdagen werden door de compagnie hanengevechten gehouden met hanen met blauwe veren, die 'Kent County Blue Hens' genoemd werden. Rond gebazuind werd dat deze hanen, 'Blue Hens' Chickens', de dieren waren die men moest verslaan. Destijds kreeg de compagnie de bijnaam 'Blue Hens' Chickens', uit respect voor de vechtersmentaliteit van de manschappen en de hanen. ...'

Dit verhaal gaat over de 'Blue Hen of Delaware'. Tegenwoordig is deze haan het embleem van de staat Delaware en de mascotte van de Universiteit van Delaware.

In de VS bereikten hanengevechten hun hoogtijdagen tussen 1750 en 1800. Hanengevechten waren door het gehele land redelijk populair, maar uitzonderlijk populair in de zuidelijk staten, in het bijzonder in de staat Louisiana. Amerikaanse eigenaren van vechthanen fokten hanen voor speciale (vecht) doeleinden. Ze fokten uitgesproken vechtdieren met namen zoals de fameuze Hatch, Kelso, Whitehackles en andere stammen. Hanengevechten werden minder bezocht nadat de Burgeroorlog uitbrak.

**Links: Kopstudie Madagaskar vechthaan.
Foto: Luuk Hans.**

Andere delen van de wereld

In veel landen zijn hanengevechten nu verboden, maar niet overal! Verscheidene landen hebben hun eigen vechthaan ontwikkeld, waarbij vaak sprake is van kruisingen. De Maleier, de Shamo en de Oud-Engelse Vechter (OEG) zijn vaak gebruikt om een echte vechtersbaas te creëren. Kijk bijv. naar de oude tijden in Amerika, waar deze rassen vaak werden vernoemd naar hun schepper, zoals hierboven beschreven. De meeste van deze rassen zijn verdwenen.

**Rechts: Engelse Vechthaan.
(Oxford Game)
Foto: Rupert Stephenson.**

De Vechthoenderclub
Belgie 2011

Rechts: Kopstudie Maleier haan. Foto AE.

Vaak realiseren mensen zich niet dat rassen zoals het Sumatra hoen uit Indonesië en de Japanse Satsumadori zijn begonnen als vechthoenders. Andere rassen, zoals de eerdergenoemde Maleier, Shamo, Oud-Engelse Vechter en de Aseel zien er veel meer uit als echte vechtersbazen. De meeste vechthoenderassen in vele delen van de wereld hebben wat weg van de Maleier.

Links: Aseel. Foto Archief AE.

Een ander voorbeeld zijn de Latijns-Amerikaanse landen, waar ieder land zijn eigen vechthoer ras heeft ontwikkeld zoals de Navajero in Peru. Veel buitenlandse rassen zijn er nog steeds. Landen als Japan en Indonesië hebben nog oorspronkelijke vechthoer rassen. Enkelen zijn zeer bekend, zoals de Japanse Shamo en de Indonesisch Sumatra. Sommigen zijn heel mooi, zoals de langstaart rassen.

Er wordt ook vaak beweerd dat de Maleier werd gebruikt om de vechtmentaliteit te verbeteren. Rassen zoals het kleine Reza hoen en het iets grotere Kulang Aseel in India bestaan al heel lang, net als Shamo-variëteiten zoals de Yokido in Japan. Ook het Madagaskar Vechthoer met zijn naakte hals en het Belgische Vechthoer in zijn diverse verschijningsvormen zijn al heel oud en nog steeds geliefd.

Links: Japan, hanengevecht met langstaarthanen. (Archief W. van Ballekom)

In de arena

In Europa bestonden mooi gebouwde arena's (*cockpits*), zelfs voordat de Nieuwe Wereld feitelijk bestond. Mensen uit Londen konden hanengevechten bezoeken bij instellingen zoals de 'Royal Pit' te Westminster. Deze 'pit' van hout en steen functioneerde 110 jaar. De Westminster hanengevechten leidden ertoe dat regels werden opgesteld: '*Rules and Order of Cocking*'.

Maar Amerikaanse gevechten vonden overal plaats: er was geen vaste plek. Eigenaren van vechthanen – er zijn gegevens van gebeurtenissen waarbij 50 tot 60 hanengevechten plaatsvonden – troffen elkaar in een gebied afgebakend met een stuk touw of op een open terrein tussen gebouwen. Hanen vchten met dieren in dezelfde gewichtsklasse, zoals bokkers en worstelaars tegenwoordig doen. Gevechten duurden totdat een haan de ander had gedood, of totdat geen van beiden meer kon vechten. Door de dood van de één was duidelijk wie gewonnen had en beëindigden ook de weddenschappen. Tijdens een hanengevecht ontmoette men oude vrienden en maakte men nieuwe. Sommigen sloten transacties af. Anderen bezochten feesten na de hanengevechten. Tijdens de gevechten juichte het publiek, dronk, at en vloekte.

**Boven: Hanengevecht in de Balkan, 1883, door Paja Jovanović.
Rechtsonder: Mesjes; Amerikaanse makelij. (Archief W. van Ballekom)**

In de VS werden de hanen, als het gevecht te langzaam ging, verplaatst van de hoofd 'pit' naar een 'pit' aan de zijkant, bekend als 'drag-pit' (*drag* = sleuren, ergernis) om aldaar tot het bittere einde te vechten.

In sommige landen streed/strijdt men met mesjes aan de poten van de haan. De oorspronkelijke sporen worden verwijderd en mesjes worden in plaats daarvan bevestigd. Deze mesjes zijn vaak iets gebogen en puntig. Ze zijn vlijmscherp.

Boven: Hanengevechten op Bali, door Keller, 2012. (Archief W. van Ballekom)

Verbod

De autoriteiten poogden zo af en toe de hanengevechten de kop in te drukken. In Engeland, in 1752, gelastte het College van Willam en Mary zijn leerlingen om deze gevechten te vermijden. De staat Georgia in de VS verbood hanengevechten in 1775. In het Congres en diverse staten werd wetgeving aangenomen waarin de sport werd veroordeeld. Na de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog ('Revolutionary War', afscheiding van VK) zagen sommige nieuwe Amerikanen de hanengevechten als een onfrisse erfenis van de vroegere Engelse overheersing en daarom bepleitten ze een verbod.

Links: Een Amerikaans vechthoen (American Game) aan een touw bij z'n slaappleats. VS. Foto: Luuk Hans.

Tegenwoordig

Tegenwoordig vinden hanengevechten nog steeds plaats. Ook in de VS hoewel het tegenwoordig verboden is in de meeste Westerse landen, ook in de VS. In de VS zijn het vaak immigranten die hanengevechten houden.

In verscheidene landen in Afrika, Zuid-Amerika en Azië vinden hanengevechten plaats. Legaal! Maar overheden maken zich zorgen over de ontsporing van

gezinnen. Het afsluiten van weddenschappen (met geld!) kan verwoestende invloed hebben op gezinsinkomens. In verscheidene landen staat er daardoor veel op het spel! Toch hebben hanengevechten ook iets moois voort gebracht: een aantal mooie vechthoen rassen. Veel pluimveefokkers in de gehele wereld fokken deze krachtige en onverschrokken vechters; ofwel als echte vechthanen

ofwel voor showdoeleinden en voor behoud van dit levende erfgoed, dat deel uitmaakt van vele culturen in de wereld.

Rechts: Een koppel Shamo's in de VS. Foto: Luuk Hans.

Samenvattend

Hanengevechten zijn in veel landen officieel verboden. Gelukkig maar! Diverse vechthanen kan men tegenwoordig aantreffen op pluimveetoonstellingen. Een goede ontwikkeling.

Echter, het karakter en de eigenschappen van de vechthanen moeten wel behouden blijven. Er zal een goed alternatief voor de bloedige hanengevechten moeten worden gevonden om deze kenmerken te behouden.

Gevechtsrassen zijn krachtig en hebben een arrogante en trotse verschijning.

Maar zijn ook zeer vriendelijk voor mensen, zelfs de hanen. Laten we het zo houden!

Onder: Hanengevechten waren erg populair, ook in de kunst; vechthanen van metaal. Foto: Luuk Hans.

Copyright ©2014

All rights reserved by the Aviculture-Europe Foundation.

*Dit is een publicatie uit het online tijdschrift www.aviculture-europe.nl
U mag deze tekst / foto's niet kopiëren, distribueren, zenden of publiceren
zonder schriftelijke toestemming.*